

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 17 listopada 2016 r.

w sprawie ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego

Senat, po rozpatrzeniu uchwalonej przez Sejm na posiedzeniu w dniu 4 listopada 2016 r. ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego, wprowadza do jej tekstu następujące poprawki:

- 1) w art. 7 wyrazy „na podstawie odrębnych przepisów” zastępuje się wyrazami „przez Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego, zwane dalej „Zgromadzeniem Ogólnym””;
- 2) w art. 11 w ust. 3:
 - a) po wyrazie „publiczne” dodaje się wyrazy „albo na odrębny rachunek bankowy prowadzony przez bank wskazany przez Prezesa Trybunału”,
 - b) dodaje się zdanie drugie w brzmieniu: „Sędzia Trybunału może korzystać ze środków zgromadzonych na rachunku bankowym po zakończeniu kadencji.”;
- 3) w art. 13 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W razie niewykonania obowiązku, o którym mowa w ust. 1, Prezes Trybunału wyznacza sędziemu Trybunału dodatkowy termin 30 dni. Bezskuteczny upływ tego terminu jest równoznaczny ze zrzeczeniem się przez sędziego Trybunału urzędu.”;
- 4) w art. 18 w ust. 2 w pkt 2 skreśla się wyrazy „, zwane dalej „Zgromadzeniem Ogólnym””;
- 5) w art. 26 w pkt 2 po wyrazie „Generalnego” dodaje się wyrazy „, po zasięgnięciu opinii Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego”;

6) w art. 27:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Prezes Trybunału w drodze losowania wyznacza sędziego Trybunału – rzecznika dyscyplinarnego, zwanego dalej „rzecznikiem dyscyplinarnym”.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności zmierzające do wstępnego wyjaśnienia okoliczności niezbędnych do ustalenia znamion przewinienia, a także wysłuchuje sędziego, którego dotyczy zawiadomienie, o którym mowa w art. 26, chyba że złożenie wyjaśnień przez sędziego Trybunału nie jest możliwe.”,

c) w ust. 2 wyrazy „postępowania, o którym mowa w ust. 1” zastępuje się wyrazami „czynności, o których mowa w ust. 1a”;

7) w art. 33 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Sędzia Trybunału w stanie spoczynku nie może należeć do partii politycznej, związku zawodowego ani prowadzić działalności publicznej nie dającej się pogodzić z zasadami niezależności sądów i niezawisłości sędziów; zachowuje jednak prawo wypowiedania się w sprawach publicznych.

2. Sędzia Trybunału w stanie spoczynku postępuje zgodnie z Kodeksem Etycznym Sędziego Trybunału Konstytucyjnego i dochowuje godności sędziego Trybunału w stanie spoczynku.”;

8) w art. 33 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Sędzia Trybunału w stanie spoczynku nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia w charakterze pracownika dydaktycznego lub naukowego, w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych w takim charakterze.”;

9) w art. 33 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Sędzia Trybunału w stanie spoczynku nie może podejmować innego zajęcia, o charakterze zarobkowym lub niezarobkowym, które uchybiałoby godności sędziego Trybunału w stanie spoczynku.”;

- 10) w załączniku nr 3 do ustawy w części III wzoru oświadczenia w pkt 4 w zdaniu czwartym po wyrazach „nie stanowią” dodaje się wyrazy „więcej niż”;
- 11) w załączniku nr 3 do ustawy skreśla się odnośniki nr 1 i 2.

MARSZAŁEK SENATU

Stanisław KARCZEWSKI

UZASADNIENIE

Na posiedzeniu w dniu 17 listopada 2016 r. Senat uchwalił ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego, uznając przy tym, iż zasadne jest wprowadzenie do jej tekstu jedenastu poprawek.

W ocenie Senatu, ogólne odesłanie zastosowane w treści art. 7 ustawy nie czyni zadość wymogom płynącym z zasad poprawnej legislacji i m.in. z tego powodu było przedmiotem krytycznych uwag formułowanych na wcześniejszym etapie procesu legislacyjnego. Nie budzi również wątpliwości fakt, że intencją autorów projektu ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego było powierzenie kompetencji w zakresie uchwalania Kodeksu Etycznego Sędziów Trybunału Konstytucyjnego organowi Trybunału i że organem takim – w świetle dotychczasowych rozwiązań ustrojowych – powinno być Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego (zob. cytat przytoczony na s. 5 uzasadnienia z druku sejmowego nr 880). Podobne założenie przyświecało skądinąd projektodawcom ustawy o organizacji i trybie postępowania przez Trybunałem Konstytucyjnym, którzy w proponowanym art. 6 ust. 2 pkt 10 wskazali, że uchwalenie wspomnianego Kodeksu należy w istocie do Zgromadzenia Ogólnego (druk sejmowy nr 963). Mając zatem powyższe na względzie, a także to, że nie jest możliwe precyzyjne odesłanie do przepisu regulującego właściwość Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału (prace nad ustawą o organizacji i trybie postępowania przez Trybunałem Konstytucyjnym nie zostały jeszcze zakończone), Senat wnosi poprawkę, która ma na celu wyraźne wskazanie, że Kodeks Etyczny Sędziów Trybunału Konstytucyjnego będzie aktem normatywnym, którego opracowaniem oraz przyjęciem zajmie się Zgromadzenie Ogólne. Dookreślenie tej kwestii na gruncie ustawy odnoszącej się do spraw związanych ze statusem sędziów Trybunału nie zaburzy z pewnością konstrukcji tej ustawy, albowiem już w innych jej przepisach mowa jest o kompetencjach organów Trybunału, w tym samego Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Trybunału (zob. np. art. 23 ustawy, którego odpowiednikiem w projekcie z druku nr 963 jest art. 6 ust. 2 pkt 3, art. 18 ust. 2 pkt 2 i odpowiednio art. 6 ust. 2 pkt 4 projektu ustawy o organizacji i trybie postępowania przez Trybunałem Konstytucyjnym czy też art. 32 ust. 3 ustawy i art. 6 ust. 2 pkt 5 projektu).

Przyjęcie opisanej poprawki (w uchwale Senatu ujętej jako poprawka pierwsza) musi być połączone z korektą redakcyjną art. 18 ust. 2 pkt 2, gdyż zamieszczony tam skrót winien

znaleźć się w zmodyfikowanym art. 7 jako przepisie wcześniejszym. Propozycję Senatu w tym przedmiocie wyraża poprawka czwarta.

Kierując się także uwagami, jakie były zgłaszane pod adresem regulacji zawartej w art. 11 ust. 3 i 4 ustawy, Izba przyjęła poprawkę, która stwarza alternatywę w stosunku do nakazu przekazywania zysków z tytułu posiadania akcji lub udziałów w spółce prawa handlowego na cele publiczne. Zdaniem Senatu, idei, o której mowa na s. 10 uzasadnienia projektu ustawy o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego, sprowadzającej się do zapobiegania „pokusie kierowania się dobrem prywatnym w sytuacji potencjalnej kolizji interesów spółki, której akcje sędzia posiada i interesu państwa i obywateli”, służyć może również mniej dotkliwy – z punktu widzenia praw sędziego Trybunału – obowiązek deponowania środków uzyskanych z racji posiadania akcji lub udziałów na odrębnym rachunku bankowym, jeżeli obowiązkowi temu towarzyszyło będzie wyłączenie możliwości korzystania ze zgromadzonych środków w trakcie kadencji. Obowiązek ulokowania na rachunku bankowym zysków uzyskanych w danym roku (oczywiście w przypadku dokonania takiego wyboru przez sędziego Trybunału) powinien być wykonany do dnia 31 marca roku następującego, a więc w terminie określonym przez ustawę w odniesieniu do przekazania zysków na cele publiczne. Podobnie uchybienie mu powinno wiązać się sankcją, o której mowa w art. 11 ust. 4 ustawy. Omawiane rozwiązania wprowadza poprawka druga.

Analogiczne intencje przyświecały uchwaleniu poprawki trzeciej. Senat doszedł do wniosku, że rygor przewidziany w art. 13 ust. 4 ustawy powinien zostać złagodzony przez wyznaczenie sędziemu Trybunału dodatkowego terminu 30 dni na złożenie oświadczenia o działalności gospodarczej prowadzonej przez jego małżonka (ewentualnie o zamiarze podjęcia przez niego takiej działalności bądź zmianie profilu prowadzonej działalności gospodarczej). Dopiero bezskuteczny upływ tego terminu może rodzić skutek w postaci wygaśnięcia mandatu sędziego Trybunału (art. 13 ust. 4 w związku z art. 18 ust. 1 pkt 2 ustawy). Przedstawiona propozycja odpowiada na zarzuty podnoszące nieproporcjonalność uregulowania z art. 13 ust. 4, zgłoszone w szczególności w opinii Sądu Najwyższego do druku sejmowego nr 880.

Jeżeli chodzi z kolei o zastrzeżenia, które wywołało przyznanie Prezydentowi RP kompetencji do występowania z zawiadomieniem o popełnieniu przez sędziego Trybunału przewinienia dyscyplinarnego (art. 26 pkt 2 ustawy), to dostrzegając słuszość niektórych argumentów sformułowanych w tym kontekście, Senat uznał, że podjęcie przez głowę państwa decyzji o uruchomieniu procedury zmierzającej do wszczęcia zasadniczego postępowania

dyscyplinarnego i przedstawienia sędziemu Trybunału zarzutów powinno być uzależnione od zasięgnięcia opinii Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego. W przekonaniu Senatu, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, jako przedstawiciel władzy sądowniczej, jest niewątpliwie organem predystynowanym do wypowiedzania się w kwestiach związanych z odpowiedzialnością dyscyplinarną sędziów i to także tych zasiadających w Trybunale, a w szczególności do oceny, czy okoliczności wskazane we wniosku Prokuratora Generalnego uzasadniają skierowanie do Prezesa Trybunału zawiadomienia w trybie art. 26 pkt 2 ustawy. Stanowisku temu daje wyraz poprawka piąta.

Dokonanie w tekście ustawy korekt redakcyjnych objętych poprawką szóstą przyczyni się do wyeliminowania swoistego braku koherencji między postanowieniem art. 27 ust. 1 ustawy a kolejnymi jednostkami redakcyjnymi, tj. art. 27 ust. 2–5. Należy przyjąć, że rzecznika dyscyplinarnego nie wyznacza się jedynie do przeprowadzenia czynności, które ukierunkowane są na wyjaśnienie okoliczności niezbędnych do ustalenia znamion przewinienia, oraz do odebrania wyjaśnień od sędziego Trybunału, którego dotyczy zawiadomienie, ale do wszelkich czynności związanych z postępowaniem dyscyplinarnym, zarówno w jego wstępnej fazie, jak i późniejszej, nie wyłączając złożenia wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej do sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji (art. 27 ust. 3 ustawy).

Poprawki siódma, ósma i dziewiąta są podyktowane dążeniem do odróżnienia statusu sędziego Trybunału w stanie spoczynku od tego, który przysługuje czynnym sędziom Trybunału, w aspekcie ograniczeń nakładanych na podmioty należące do każdej z tych grup. Samo podkreślenie w zmodyfikowanej treści art. 33 ust. 1 ustawy, że sędzia Trybunału w stanie spoczynku zachowuje „prawo wypowiedzania się w sprawach publicznych” inspirowane jest wypowiedziami pojawiającymi się w przestrzeni publicznej, które sygnalizowały zbyt daleko idącą ingerencję w wolność poręczoną na mocy art. 54 ust. 1 Konstytucji. Ponadto Senat proponuje skorygowanie błędu polegającego na zestawieniu w art. 33 ust. 1 ustawy wyrazu „godność” z wyrazem „status”, podczas gdy terminologicznie poprawne jest posługiwanie się określeniem „godność sędziego Trybunału w stanie spoczynku” (por. art. 33 ust. 5 ustawy oraz brzmienie ust. 2 w poprawce siódmej). Według Senatu, zasadne jest również zniesienie ograniczenia wynikającego z art. 33 ust. 3 ustawy, zgodnie z którym sędzia Trybunału w stanie spoczynku może podjąć pracę tylko „u jednego pracodawcy”. Wreszcie w art. 33 ust. 4 ustawy proponuje się pozostawienie wyłącznie przywołanej już „godności sędziego Trybunału w stanie spoczynku” jako kryterium służącego weryfikacji, czy nie ma przeciwskazań do

podjęcia przez sędziego Trybunału w stanie spoczynku określonego zajęcia o charakterze czy to zarobkowym, czy też niezarobkowym.

Ostatnie dwie poprawki zawarte w uchwale Senatu odnoszą się do treści załącznika nr 3 do ustawy. Poprawka dziesiąta zapewni, po pierwsze, poprawność formuły oświadczenia, jako że powinna ona dotyczyć pełnego spektrum, a zatem także przypadku posiadania przez sędziego Trybunału dokładnie 10% akcji lub udziałów przedstawiających równe 10% kapitału zakładowego, po drugie zaś – spójność wprowadzonego wzoru z postanowieniem art. 11 ust. 1 pkt 4 ustawy. Natomiast poprawka jedenasta związana jest z tym, że brzmienie art. 11 ust. 1 pkt 2 i 5 ustawy wyklucza możliwość zasiadania sędziego Trybunału radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej oraz prowadzenie działalności wytwórczej w rolnictwie, wobec czego oba odnośniki w wymienionym załączniku należy uznać za nieadekwatne.